

TERESA SAGRERA

Cabells de gebre

«Per bruixa i metzinera»

Columna

TERESA SAGRERA
CABELLS DE GEBRE

«Per bruixa i metzinera»

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: OCTUBRE DEL 2021
© TERESA SAGRERA BASSA, 2021
© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-2834-7
DIPÒSIT LEGAL: B. 13.809-2021
FOTOCOMPOSICIÓ: MOELMO
Imprès a Catalunya - *Printed in Catalonia*

www.columnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

Índex

<i>Breu apunt històric</i>	13
<i>Guia de personatges</i>	17
<i>Quadres genealògics</i>	29
<i>Pròleg</i>	31
PRIMERA PART	33
Vila Maior, 1318-1327	
SEGONA PART	117
Montsoriu, 1327-1333	
TERCERA PART	171
Montseny, 1333-1349	
QUARTA PART	257
Vila Maior, 1350-1355	
CINQUENA PART	329
Vila Maior, 1356-1358	

SISENA PART.	347
Vila Maior - Montsoriu, 1361-1364	
<i>Glossari</i>	391
<i>Bibliografia</i>	407
<i>Agraïments</i>	413

PRIMERA PART
VILA MAIOR, 1318-1327

I

Tardor del 1318

S'aturà al camp de les pomeres i amb innocència observà el gronxament de les branques carregades i de les fulles lluent. El cel s'anava pansint. Tenia gana, feia hores que no menjava, i els budells se li cargolaven i rondinaven amb insistència. El perfum de les pomes madures que impregnava l'aire li feu venir salivera.

Només tenia set anys. Tornava de Llinars, de casa d'uns parents on anava a aprendre a fer de ferrer. El pare volia que tingués un ofici i el de ferrer era una bona cosa, sempre tenien feina. D'eines, se'n necessitarien tota la vida, per al camp i per a la guerra: relles, einam, espases, fletxes, etc. L'aprenentatge podia durar fins a sis anys. Havia fet un contracte amb el seu mestre semblant a l'homenatge de boca i mans* que dictaven els *Usatges de Barcelona*.* El mestre estava obligat a calçar-lo i a vestir-lo, a més de fer-li entrega d'una quartera d'ordi cada any. I la seva obligació, com a aprenent, era servir l'amo a la feina o en el que calgués. Si durant aquest temps ell trencava el compromís, podia ser perseguit i capturat, i hauria de recompensar el mestre pel temps perdut.

Vivint com vivia tan a prop de la feina, li permetien tornar a casa a dormir cada dia, i així també s'estalviaven un àpat. El seu preceptor li havia promès que quan hagués après l'ofici, li regalaria les eines que necessitava per fer de ferrer.

Feia dies que es mirava aquells fruits de color càlid quan passava a prop del camí. Però aquella tarda una salvació irresistible va inclinar la balança de la temptació. Mentre apressadament rosegava una d'aquelles saboroses fruites i gaudia del cruixit pecaminós de la polpa sucosa a les seves tendres genives, sentí un soroll. Precipitadament s'amagà el que li quedava i arrencà a córrer comes ajudeu-me.

Corria com mai. Les comes li tocaven al cul i s'anava entrebancant amb els xaragalls. Podia escoltar la seva respiració. El cor li batejava amb tanta fúria que amenaçava de sortir-li per la boca. Flairava la por i els seus perseguidors més i més a prop. Pels crits de seguida va saber que n'eren més d'un. La cursa s'allargà uns minuts infinits, però ben aviat els homes del batlle del castell del Far de Llinars* posaren les seves cruels urpes damunt seu. Llaavors, es veié perdut. Sabia que per més que digués no tindria mai raó. Parlotejà, intentant escudar-se en excuses pel miserable robatori:

—Disculpeu, però... tenia molta gana... i passant per aquí... no he pogut resistir la temptació —anà suplicant en Joan amb una veu escanyada tot ploriquejant, ennuiegant-se i esforçant-se per respirar entre glopades de paraules, sense gaires esperances.

Ni tan sols es van dignar a respondre-li. Van començar a ventar-li cops. Ben aviat el tingueren a terra, no els costà gaire ja que eren dos homes fets, i refets i en Joan, un infant escardalenc. Tot i veure'l estès, abatut i plorant,

no es van aturar. Li van escopir i li van etzibar puntades de peu, cada vegada amb més ràbia.

—Gos sarnós, què feies robant als camps del senyor del Far? —grunyia un amb una fredor mortal.

—Sou la púrria, les escorrialles de la misèria! Com t'atreveixes a robar al senyor! No et mereixes res! —bramava l'altre amb una veu seca i vibrant amb un gest de triomf.

No deixaven de donar-li trompades, sense parar esment en el cruixit escandalós de la trencadissa dels seus ossos ni adonar-se que ja feia estona, per sort, que l'infant no els sentia.

Quan van haver saciat la seva set de barbàrie, el van abandonar allà mateix, ensangonat de dalt a baix, ple de macadures i traus per tot arreu. I se n'anaren totalment complaguts de la feina feta, pensant que el batlle del senyor del Far, Olzinelles, de segur que els ho agrairia.

No perderen ni un minut a esbrinar si el vailet era viu o mort. Van marxar amb els darrers rajos de llum del dia. Havien complert el seu deure, no es podia permetre de cap manera que un mocós qualsevol s'atrevisís a acostar-se a cap de les pertinences del seu senyor. Ells eren els encarregats d'alliçonar qualsevol que pretengués furta a les terres, a les vinyes, als horts o a qualsevol de les possessions del baró del Far.

Asseguts en un banc, amb la taula parada damunt d'unes estovalles de roba senzilla, l'un davant de l'altra, esperaven en Joan per sopar. La Blanca cercà els ulls del seu home, que traspuaven bondat. Estava amb ell des que era pràcticament una nena. La seva mirada la va tranquil·litzar.

Dins dels bols de fusta fumejava l'escudella, aigua bullida amb dues cebes, una col mig neulada i quatre rosegons de mestall sec. Havia cuit una llarga estona en una caldera de coure, penjada als clemàstecs al mig de la cambra i custodiada per un cercle de pedres.

S'anava fent tard i el seu petit no arribava. La tarda s'esllanguia i la claror del foc il·luminava tímidament l'estança. En aquell temps remot, la Blanca tenia vint-i-dos anys mal comptats i era quasi feliç. Començà a amoïnar-se:

—No ve mai tan tard en Joan!

—Es deu haver entretingut jugant. Ja saps que quan li sobra una estona només pensa a jugar —respongué pesadament en Jaume, el seu home, que després de tot un dia

de feina tenia l'esquena cruixida. Estaven casats en segones núpcies, ell era força més gran.

—No pas a aquesta hora. Torna cansat i té gana.

—No pateixis tant —la sermonejà paternalment—. Comencem a menjar i ja arribarà.

Ella es resistia a no esperar el seu fill per sopar, tot i que, per no sentir més en Jaume, va acabar atansant-se a la boca, a desgana, el bol de fusta i collejà uns glops d'aquella calderada que es negava a baixar-li gola avall.

Els minuts anaven passant enllaçats com un rosari, però continuaven sense tenir senyals del petit. Feia estona que havia començat a fosquejar quan en Jaume es decidí a sortir a buscar-lo. Abans de marxar es va posar una capa de sargil sobre el gipó, feu un petó a la Blanca i li tocà els cabells, aquella cabellera negra que portava recollida amb una cinta. El va veure allunyar-se des de l'entrada de casa fonent-se en la nit.

Donà avís a un grup d'homes de Vila Maior. Van agafar les falçs* i van sortir a buscar-lo. Torxes en mà, començaren a escombrar la zona. Buscaren per tots els volts de la vila, primer dins de les muralles, prop del palau i de l'església, i van engrandir el cercle. Els crits dels homes estripaven la fosca:

—Joaaaaan!

A casa, els mals pensaments devoraven la Blanca. Com feres salvatges de mil colors diferents, sortien de les flames i voltaven per l'estança sense contemplacions. Se n'havien apoderat i dansaven impunement al seu gust. Neguitosa com mai, pregava a Déu, jurava i perjurava mil promeses perquè el seu fill tornés sa i estalvi, llànties i ciris per a tots els altars de les parròquies dels voltants.

El trobà en Feliu de can Gras. Més que trobar-lo, hi ensopegà, acostà la torxa a aquell obstacle amb el qual havia topat i el va descobrir, abatut sobre el llit de la seva pròpia sang. El cor li va fer un tomb i va sentir una glopada agra que li pujava a la boca de l'estómac, i que el devorava com una fagina.

La pobra criatura tenia el rostre desfigurat. Li costà d'identificar-lo. Les puntades de peu li havien esborrat qualsevol signe de la seva innocent edat. No en quedava res d'aquells ullets vius i lluents, ara esbatanats, amb una mirada tètrica i suplicant; els pòmuls partits deixaven al descobert l'os, i en aquella petita boca no hi quedaven dents, de tants cops com havia rebut.

En Feliu no va tenir temps de pensar, se li paralizà el cervell, i sobtadament, es trobà el pare d'en Joan al costat, sense que pogués articular un sol mot. En Jaume es desplomà de genolls davant del seu fill; el cel li caigué al damunt amb el seu pes cruel i aclaparador. No podia donar crèdit al que li deien els ulls. Començà a sacsejar-lo amb cura, intentant que reaccionés.

—Joan, escolta, ja soc aquí! Joan! Fill meu, el pare et portarà a casa. Ja està, ja ha passat tot. La mare t'espera per sopar. No pateixis, et posaràs bé..., ja ho veuràs, demà et trobaràs millor. Segur que sí.

L'anava bressolant amb les seves dolces paraules i besant-li cadascuna de les ferides, tot agafant-li una mà amb tot el seu amor.

El petit, per uns instants efímers, fent un esforç infinit, va encarar els ulls cap al seu pare i li dedicà la darrera mirada, i el més trist dels somriures abans de marxar per sempre d'aquest món tan salvatge, prement-li lleugerament la mà intentant acomiadar-se'n.

El temps s'escolava lentament mentre arribaven els al-

tres homes de Vila Maior que també buscaven el menut. Aquell silenci dolorós anà penetrant entre aquella colla de pagesos com una pluja d'agulles lacerants. Cap d'ells no va gosar dir res quan en Jaume de can Noguera agafà el seu fill en braços, el cobrí amb la capa i començà a caminar, totalment aclaparat, cap a casa seva. Ni en Guillem de can Soler, ni en Pere de can Mora, ni en Pere Mercader ni en Guillem Farré. En Jaume avançava guiat tan sols per la claror de la lluna, mentre continuava parlant hipnòticament amb el seu petit, negant-se amb obstinació a acceptar aquella realitat macabra.

Els cinc homes, sense saber què dir, van restar ancorats de peus en aquella terra que tant estimaven i que tant els feia patir. I va ser llavors quan el gel es trencà de sobte.

—Aquests fills de la gran bagassa sabran qui són els pagesos de Vila Maior! —cridà en Feliu de can Gras amb una força que el va sorprendre fins i tot a ell, pròpia de la seva edat i de la còlera que l'havia enverinat.

Malgrat que no havia vist qui havia agredit el petit Joan, s'ho podia imaginar, perquè no era el primer atac que rebien els pagesos d'aquell senyoriu per part dels homes del batlle del castell del Far.

—Via fora! Via fora! —van contestar tots, encesos per la ràbia en una sola veu.

—Què reputes s'han cregut? No deixarem que matin els nostres fills com si fossin rates! No som bèsties, som persones! —renegà en Feliu acaloradament, acompanyant-se dels moviments dels braços per expressar tota la ira que amenaçava de rebentar-lo per dins.

—Nooo! —respongueren a l'uníson amb un crit eixordador que feia por de sentir.

En Feliu tenia el poder dels que han nascut per ma-

nar i la capacitat de transmetre amb paraules una gran força sobre la resta de mortals. Potser era pel seu to de veu, segur però agradable alhora. O potser per la seva bella presència, de proporcions clàssiques, musculat de cos i d'estatura mitjana, amb els cabells rossencs i els ulls de color verd grisós. O qui sap si per la manera de tractar a tothom, fent sentir-los a tots especials. Per tot això, i moltes altres coses de les quals en aquell moment no n'era ni conscient, ell era capaç d'arrossegar els veïns sense ser un tirà.

Com una gran màquina de guerra es van posar en marxa, esperant una ordre per entrar en combat engegats per l'odi. No hi ha res més tendre que la imatge d'una criatura, ni res més cruel i punyent que veure un infant maltractat.

Com un ramat de senglars, amb l'alè gelat per la còlera, van entrar al camp de pomeres, que unes quantes hores abans havien estat la temptació del pobre Joan. Van començar a esbrotar totes les branques amb una ràbia única, i com una tempesta humana moguda per un vent prenyat d'odi i de dolor arrasaren amb les seves falçs tot l'hort de fruiters. Imaginaven que en comptes de branques segaven caps, els caps dels homes que havien mort aquell infant; el cap del batlle Olzinelles, que els tenia esclavitzats, i el del senyor del Far, perquè d'ençà que el rei li havia venut part dels seus drets sobre els homes de Vila Maior, no coneixien el que era la pau. Massa sovint, i fent valer la por, els entraven a les llars i se n'enduien gallines, carn salada, pa i fins i tot el vi de les botes. Però aquella vegada havien anat massa lluny.

—Mal nascuts, mal nascuts de merda! —bramava en Feliu mentre plorava com una criatura recordant el rostre desfigurat del pobre Joan.

—Via fora! Via fora! —repetien els altres pagesos, ara l'un, ara l'altre, mentre en Feliu, capitanejant aquell grup d'homes, semblava haver embogit i no trobava aturador.

—Ens maltracten, ens trepitgen, ens humilien! Però mai, mai no permetrem que toquin els nostres fills. No tenen entranyes, els deu haver parit Satanàs! Fills de la gran gossa sarnosa! Hauria de tenir-los davant per poder-los matar aquí mateix! —Escopia aquelles paraules amb gust de fel que anaven estampant-se en l'esperit dels seus companys amb absolut convenciment, malgrat que ell ni era casat ni tenia fills.

Quan els braços se'ls van començar a entumir de tant colpejar els arbres, ja no quedava gran cosa per arrasar, i esbravada, en part, la ràbia dels cossos, començaren a marxar, capcots, amarats de suor glaçada, amb l'ànima trencada en mil bocins i un dolor immens al pit. No van intercanviar cap més paraula, i pesadament, es van anar escolant cadascú cap al seu cau. No hi havia res a dir. Aquell dia li havia tocat al pobre Joan, qui sap qui seria el següent.